

MEVLÂNÂ VE HAFİZ'DA MÜŞTEREK SÖYLEYİŞLER*

HAMZA ALİ FERHÂDİYÂN
Çeviri: YAKUP ŞAFAK*

Özet: Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî (1207-1273), asırlarca İslâm dünyasında pek çok kişiyi ve topluluğu etkilemiş büyük bir mütefekkir ve mutasavvıftır. Onun İranlı büyük şair Hâfız-ı Şîrâzî (öl.1389) üzerindeki etkileri de ilim ve edebiyat adamlarını meşgul eden konulardan biri olmuştur. Çevirisi sunulan bu makalede, İranlı araştırmacılarından Hamza Ali Ferhâdiyân, iki şairde müşterek veya benzer ifadeleri ele almaktadır.

Anahtar kelimeler: Mevlâna, Hâfız, Mehdî Nûriyân, Hurremşâhî, Abdülkerim Sürüş

Common Sayings by Mawlana and Hafiz

Summary: Mawlânâ Jalaluddin Rûmî (1207-1273) is a great sage and man of idea who has influenced many people and large crowds for centuries. His influence over well-known Iranian poet "Hafiz-i Shirazi" has been one of the areas of concern to the scientists. In this translated article are found various expressions and assessments made by one of the Iranian researchers Hamza Ali Farhadian pertinent to the two poets both common and similar ones.

Keywords: Mawlânâ, Hâfız, Mahdî Nouriyân, Khorramshahi, Abdolkarim Soroush

---

* Tercümesini sunduğumuz Farsça makalenin künyesi şöyledir: "Hem-suhênî-yi Hâfız ve Mevlânâ", *Neşr-i Dâniş*, Yıl:2, Sayı: 3 (1368 hş./1989). Farsça beyitlerin yazımı konusundaki yardımlarından dolayı Dr. İbrahim Kunt beye teşekkür ederim.

* Selçuk Ün. Fen-Edebiyat Fakültesi.

MEVLÂNA VE HAFİZ'DA MÜŞTEREK SÖYLEYİŞLER

Neşr-i Dâniş'in IX/2. sayısında Dr. Mehdi Nûriyân'ın, Hüseyin Ali Herevî'nin *Hafız Şerhi* (için yazdığı) bir tenkit neşredildi. Onun yönelttiği isabetli eleştirilerinden biri, Hafız'ın Mevlâna'dan etkilenmesi ve onunla ilişkisi meselesi idi. Zira Sayın Herevî "Kesinlikle Hafız'da Mevlâna etkisini (gösteren) bir alâmet ve iz yoktur" (*Şerh-i Herevî*, s.176) şeklinde kafi bir hüküm öne sürmüştür.

Maalesef *Hâfız-nâme*'nin mukaddimesinde Sayın Hurremşâhî de bu konuda sükût etmiş ve Hafız'a etki eden bütün edipler ve şairler arasından -ki Hafız, onların bazılarında ara sıra istifade etmiştir- sadece Mevlâna konusunu geçiştirmiştir. Elbette Sayın Hürremşâhî, Hafız'ın Mevlâna'dan yaptığı alıntılar konusunu kesin olarak reddetmemiş, (kendisi) Mevlâna'nın Hafız üzerinde tesirinin bulunmadığı görüşünün araştırmalara dayanmadığını ve çağdaşımız üç büyük şair ve edipten bu alanda araştırma ve inceleme yapmalarını rica ettiğini bildirmiştir.

Bu çerçevede Abdülkerim Surûş, bu ricaya karşılık vermiş ve "Hafız'ı Anna Semineri"ndeki bildirisini Hafız ve Mevlâna'ya tahsis ederek bu iki büyük şairin fikirlerinin mukayesesini (ele almıştır). Bildirinin neşredilerek ilim ve edebiyat câmiasının hizmetine sunulmasını temenni ediyorum¹. Sayın Surûş bu alanda birkaç yıl önce televizyonda yayınlanan "Hz. Mevlâna'nın Huzûrunda" isimli programda özet bilgiler vermiş ve bazı örnekler sunmuştu.

Şunu da söylemek gerekir ki Sayın Zerrinküb da *Ez Kûçe-i Rindân* adlı kitabında bu meseleyi ele almış, (Mevlâna'nın Hafız'a etkisi olmadığı yolundaki) görüşü reddetmekle kalmamış, Hafız'ın şiirinde (görülen) Mevlânâ'nın tabirlerinden örnekler de vermiştir. Kezâ diğer bazı araştırmacılar da bu alanda aynı doğrultuda görüşler bildirmişlerdir.

Ben de Sayın Nûriyân'ın görüşlerini teyit kabîlinden, Mevlâna'nın eserlerini ve Hafız'ın gazellerini incelerken muhteva ve hatta lafız bakımından birbirlerine uyan birçok benzerliğe rastladım. Bu mazmunlardan bir haylisinde [görülen] lafzî yakınlık ve benzerlik her türlü tevârid ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Fakat birkaç yerde tevârid yolu tamamen kapalı değildir. Bu gibi yerlerde alıntı yapılmamış olabilir ve onların mukayesesinde de okuyucu biraz zorlanabilir.

Fakat her hâlükârda Mevlâna ve Hafız'ın şiirleri arasındaki bu lafzî ve şekli ortaklıkların faydası, en azından Hafız'ın şiirlerinde görülen tabir ve terkiplerden birçoğunun, kendinden öncekilerin eserlerinde geçmiş olduğu hususunun aydınlanmasıdır.

Aşağıda, sadece bazı beyitlerdeki gerek mazmun, gerekse özel terkip ve teşbihler açısından önemli benzerlikler bulunan notlarımı sunuyorum. Hafız'ın Mevlâna'dan tazmin ettiği veya ona nazîre yazdığı yerlerden sarf-i nazar ediyorum. Mevlâna'dan nakledilmiş yerlerde müracaat ettiğimiz eser, Furûzanfer'in neşrettiği *Divân-ı Kebîr*'dir. Gazel numaraları bu esere göre verilmiş; *Mesnevî*'den yapılan nakiller, Nicholson neşrinden, defter ve beyit numaralarıyla birlikte sunulmuştur².

BEYİTLER

مولانا:

مطرب مستور بی پرده یکی چنگی بزن
وارهان از: «تام ننگم گرچه بدنامیست» آن (1976)
[Ey örtülü çalgıcı! Perdesiz olarak] çenge bir vur da adım kötüyeye çıkacak
ama zararı yok, kurtar beni addan-sandan. (VII, 640)

حافظ:

«گرچه بدنامیست» نزد عاقلان ما نمی خواهیم «نگ و نام» را (9)
[Sarhoşluk] akıllılara göre kötü bir şöhrettir ama biz şanı, şöhreti zaten
istemiyoruz ki. (s.5)

مولانا:

«الا ای یوسف مصری» ازین دریای طلمانی
روان کن کشتی وصلت برای پیر کنعانی (2559)
A Mısır Yûsuf'u, şu kapkaranlık denizden sür vuslat gemisini; Ken'an
pirine kavuşmak için [yürüt o gemiyi.] (VI,82)

حافظ:

«الا ای یوسف مصری» که کردت سلطنت مغرور
پدر را باز پرس آخر کجا شد مهر فرزندی (495)
Ey Mısır Yusuf'u, seni saltanat işleri [mağrur] etti. Oğul sevgisi, seni ne
hale getirdi diye ne olur, babanın halini de bir sor! (s.431)

مولانا:

عارفان را «نقد» شربت می دهی
«زاهدان» را مست «فردا» می کنی (2912)
Ariflere peşin şerbet sunuyorsun; zâhitleri de yarınki veresiyeyle sarhoş
ediyorsun. (IV, 288)

حافظ:

من که امروزم بهشت «نقد» حاصل می شود
وعدۀ «فردای زاهد» را چرا باور کنم (346)
[Bugün peşin olarak cenneti ele geçiren ben, niçin zâhidin yarınki
vaadine inanayım?]³

MEVLÂNÂ VE HAFİZ'DA MÜŞTEREK SÖYLEYİŞLER

مولانا:

«طبيب عشق» اگر دادی به جالینوس یک معجون

چرا بهر حشایش او بدی ن حد ژاز خایستی (2521)

Aşk hekimi Calinus'a bir macun verseydi otlar toplama yüzünden buncu dikenler mi çiğnerdi o? (VI, 13)

حافظ:

«طبيب عشق» مسیحا دمست و مشفق لیک

چو درد در تو نبیند کرا دوا بکند (117)

Aşk doktoru, İsa nefeslidir, esirgeyicidir. Fakat sende dert görmezse kimi tedavi etsin? (s. 217)

مولانا:

اگر «لشکر غم» سیاهی در آرد تو خورشید رزمی و صاحب لوابی (3120)

[Gam askeri, karartısını gösterirse, sen de savaş güneşisin, sancak sahibisin.]⁴

حافظ:

تا «لشکر غمت» نکند ملک دل خراب

جان عزیز خود به نوا می فرستمت (30)

Gam askeri, gönül yuvasını yakıp yıkmasın diye aziz canımı azık olarak yolluyorum. (s. 65)

«اگر غم لشکر» انگیزد که خون عاشقان ریزد

من و ساقی بهم تازیم و بنیادش براندازیم (360)

Gam, âşıkların kamını dökmek için asker çeker, akın ederse sâki ile beraber saldıralım, kökünü kazıyalım. (s. 341)

مولانا:

باز به بط گفت که «صحرا» خوشست

از تو چو انداخت خدا رنج کار

گفت «تماشا» ی جهان عکس ماست

گفت شبت خوش که مرا جا خوشست

هم بر ما باش که با ما خوشست

(510)

Doğankuşu, kaza, ova pek güzel dedi; kaz da gecen hoş olsun dedi, burası, daha hoş bana.

HAMZA ALİ FERHÂDİYÂN/YAKUP ŞAFAK

Mâdemki tanrı iş-güç zahmetini giderdi senden; yürü, seyrana çık; seyir-seyran hoştur.

Dünyayı seyretmek, bizi seyretmektir dedi; bizim yanımızda ol; vefâli oluş, pek hoştur. (V, 24)

حافظ:

خلوت گزیده را به «تماشا» چه حاجتست

چون کوی دوست هست به «صحرا» چه حاجتست (64)

Yalnızlığı seçen kişinin âlemi seyre ne ihtiyacı var? Sevgilinin civarı varken sahraya ne hacet? (s. 35)

مولانا:

به جان گفتم که چون «غنچه» چرا چهره «تهان کردی»

بگفت «از شرم روی» او به جسم اندر خزیدستم (1417)

Cana dedim ki: Ne diye gonca gibi yüzünü gizledin? Onun yüzünden utandım da [kıvrılıp gizlendim] dedi. (V, 451)

حافظ:

زمانه از ورق گل مثال روی تو بست

ولی «ز شرم تو» در «غنچه کرد پنهانش» (273)

Zamâne, gül yapraklarından senin yüzüne bir nazire düzdü ama, [yüzünü] utancından goncanın içine sakladı, gizledi. (s. 292)

مولانا:

«پرتو ساقیست» کاندرا شیره رفت

شیره بر جوشید و رقصان گشت و رفت (مثنوی 4746/3)

Şaraba vuran ışık, sâkinin ışığıdır, şarap, bu ışıkla coşar, köpürür; oynar, yücelir. (Mesnevi, III, 558; 4747)

حافظ:

اینهمه عکس می و نقش نگارین که نمود

یک فروغ «رخ ساقیست» که در جام افتاد (171)

Şu şarabın aksi, görünen şu güzellikler, şu suretler yok mu.. Sâkinin yüzünün kadehe bir aksinden meydana gelmede! (s. 204)

مولانا:

ای جان گذر کرده ازین گنبد ناری

MEVLÂNA VE HAFİZ'DA MÜŞTEREK SÖYLEYİŞLER

در «سلطنت فقر» و فنا کار تو داری (2632)

A şu [ateşe mensup] küreden geçip kurtulan can, yokluk-yoksulluk saltanatında işin var. (VII, 64)

حافظ:

اگر «سلطنت فقر» ببخشند ای دل

کمتری ن ملک تو از ماه بود تا ماهی (462)

Gönül, sana yokluk saltanatını bağışlarsa o saltanatın en ehemmiyetsiz hududu aydan balığa kadardır. (s. 493)

İlâve olarak (belirtelim ki) "mâh tâ mâhi" tabiri Dîvân-ı Kebîr'in birkaç yerinde daha görülmektedir:

مولانا:

«از ماه» تراست «تا به ماهی» ای ماه بگو که از کجایی (2764)

Aydan balığa dek her şey buyruğa uymuş; a ay söyle hele, nerdensin sen? (V, 372)

گرفت شکل کبوتر «ز ماه تا ماهی»

ز عشق آنک در آید به چنگل بازش (1283)

Onun avcı doğanına av olmak, doğanın pençesine düşmek için aydan balığa dek her şey, güvercin şekline girdi. (III, 220)

مولانا:

ای عشق خونم خورده ای صبر و قرارم برده ای

از فتنه، روز و شبیت پنهان شدستم چون سحر

در لطف اگر چون جان شوم از جان کجا پنهان شوم

گر در عدم غلطان شوم اندر عدم داری نظر

هستی خوش و سرمست تو گوش عدم در دست تو

هر دو «طفیل هست تو» بر حکم تو بنهاده سر (1019)

Ey aşk, kanımı içmişsin, sabrımı, kararımı almışsın, senin geceleyin, gündüzün yapageldiğin sınamalar yüzünden seher gibi gizlenmişim, [ne gecem belli, ne gündüzüm.]

Lâtif bir hâle gelsem de cana dönsem bile, nasıl olur da candan gizlenebilirim? Hatta yokluk âleminde yuvarlanıp gitsem o âleme bile bakar da görürsün beni.

Varlık seninle hoş, senin sarhoşun, yokluğun kulağı da senin elinde. İkisi de senin kulun, senin var ettiğin nesne; ikisi de hükmünü kabul etmişler, baş üstüne almışlar. (I, 86)

حافظ:

«طفیل هستی» عشقند آدمی و پری ارادتی بنما تا سعادتى ببری (468)

İnsan da aşka tabidir, peri de. Sen de iradeni aşka ver de saadete nail ol!
(s. 441)

مولانا:

بیار رطل و سبو کارم از قدح بگذشت

«غلام همت» و داد بزرگوار تو ام (1727)

Koca sağrağı sun, testiye sun, işim kadehi aştu benim; yüce, ulu himmetine, ihsanına kul-köle olayım. (III,252)

حافظ:

«غلام همت» آنم که زى ر چرخ کبود

ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزادست (94)

Himmetine kulum, himmetine köleyim o kişinin ki gök kubbe altında taalluk rengini kabul eden her şeyden hürdür, [bağlanabilecek her şeyden kurtulmuştur.] (s. 22)

مولانا:

در شب معراج شاه از بیخودى صد هزاران ساله ره را کرده طى

برشکن از بادهاى بیخودان «تخته بندى ز استخوان و عرق و پى» (2922)

Miraç gecesinde padişahımız, kendinden geçti de yüz binlerce yıllık yolu aşiverdi gitti.

Kemiklerdeki, iliklerdeki, damarlardaki yaralara bağlanmış tahtaları, sargıları, kendilerinden geçenlerin yelleriyle, şaraplarıyla çöz, dağıt gitsin. (IV, 287)

حافظ:

چگونه طوف کنم در فضای عالم قدس

که در سراچهء ترکیب «تخته بند تنم» (328)

Mukaddeslik âlemi fezasını nasıl dönüp dolaşayım? Terkip yurtcağızında ten kaydiyle mukayyedim! (s. 321)

مولانا:

MEVLÂNÂ VE HAFİZ'DA MÜŞTEREK SÖYLEYİŞLER

«عشق ندای بلند کرد» به آواز پست

کای دل بالا ببر بنگر بالای عشق (1311)

Aşk, hafif bir sesle yüce bir sesleniş kopardı da o yüce gönül dedi, yücelere uç da aşkın yüceliklerini gör. (IV,376)

حافظ:

ساقی بیا که «عشق ندا می کند بلند»

کان کس که گفت «قصهء ما هم ز ما شنید» (205)

Sâki gel! Aşk yüksek sesle seslenmekte, hikâyemizi söyleyen de yine o hikâyeyi bizden duymuştur. (s. 187)

Bu son beyit Mevlânâ'nın şu beyitlerini hatıra getirmektedir:

«حدیث عشق هم از عشق باز باید جست»

که او چو آینه هم ناطق است و هم الکن (2074)

Aşka dair sözleri, gene aşktan dinlemek gerek; çünkü aşk, aynaya benzer, hem sözler, konuşur-anlatır, hem dilsizdir, susar durur. (III,279)

عقل در شرحش چو خر در گل بخت

«شرح عشق و عاشقی هم عشق گفت» (مثنوی 115/1)

Akıl, aşkı anlatmada eşek gibi balçığa saplandı da yattı gitti; aşkı da, aşıklığı da gene aşk anlattı. (Mesnevi, I, 57; b. 115)

«عشق را از کس میرس از عشق پرس» عشق ابر درفشانست ای پسر (1097)

Aşkı kimseye sorma, aşka sor; aşk inciler yağdıran bir buluttur a oğul. (IV, 187)

مولانا:

«خوش خرامان می روی» ای جان جان بی من مرو

ای حیات دوستان در بوستان بی من مرو (2195)

A canımın canı, ne de güzel salına salına gidiyorsun; gitme bensiz. A dostların yaşayışı, gül bahçesine gitme bensiz. (IV,82)

حافظ:

میر من «خوش می روی» کاند سر و پا میرمت

«خوش خرامان» شو که پیش قد رعنا میرمت

«خوش خرامان می روی» چشم بد از روی تو دور

دارم اندر سر خیال آنکه در پا میرمت (74)

Beyim, ne güzel gitmekteisin, sana kurban olayım. Güzel güzel, salına salına yürü de o güzel boyuna, posuna canlar vereyim. Salına salına ne hoş yürüyorsun, kem göz, senden irak olsun. Ayağının altında ölmek fikrindeyim. (s. 96)

مولانا:

«غیرت عشقست» و گزنه «زبان» شرح عنایات خدا می کند (999).

Aşk gayreti bu; yoksa dil, Tanrı inâyetlerini nasıl anlatabilir? (V, 44)

حافظ:

«غیرت عشق» «زبان» همه خاصان ببرید

کز کجا سر غمش در دهن عام افتاد (171)

Aşk gayreti, bütün ileri gelenlerin dilini kesti, hepsi sükûta vardılar.. öyle olduğu halde sevgilinin gamına ait sır, bilmem ki nerden halkın ağzına düştü? (s. 204)

مولانا:

«عقل با تدبیر» آمد در میان جوش ما

در چنان آتش چه جای عقل یا تدبیر بود (732)

Bu coşkunluğumuzu görünce araya, düşünceli akıl girdi amma düşünceli aklın öylesine ateşten yeri mi olur? (III, 423)

حافظ: قیاس کردم و «تدبیر عقل» در ره عشق

چو شب نمی است که بر بحر می کشد رقمی (476)

Şöyle bir mukayesede bulundum, aşk yolunda aklın tedbiri, ancak deniz üstündeki çiğ tanesi gibi! (s. 473)

مولانا:

گرچه «ترگس نگرانست» به باغ از چمن نرگس تر را چه خبر (1110)

Nergis, bahçeye bakar-durur ama, çayırdan çimenden ne haberi vardır onun? (VII, 467)

حافظ:

ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد

چشم «ترگس» به شقایق «نگران» خواهد شد (223)

Erguvan, akik renkli kadchi yasemine sunacak. Nergis şakayıkı sayredeck. (s.198)

MEVLÂNÂNA VE HAFIZ'DA MÜŞTEREK SÖYLEYİŞLER

مولانا:

اقتلونى اقتلونى يا ثقات ان فى قتلى حيات فى حيات (مثنوى)

(3839/3)

Övündüğüm kişiler, öldürün beni, öldürün; çünkü ölümümde yaşayış içinde yaşayış var. (Mesnevi, III, 454; b. 3840)

حافظ:

من شکستهء بدحال «زندگی یابم»

در آن زمان که به تیغ غمت شوم «مقتول» (305)

Halim kötü, kendim düşkünüm; gam kılıcınla öldürüldüğüm zamandır ki hayat bulacağın. (s. 308)

مولانا:

هیچ می دانی «چه می گوید» رباب

ز اشک چشم و از جگرهای کباب (304)

Hiç biliyor musun? Rebab ne diyor; gözyaşlarıyla, yapıp kavrulmuş ciğerlerle [neler söylüyor?] (IV, 154)

حافظ:

دانی که چنگ و عود «چه تقریر می کنند»

پنهان خورید باده که تعزیر می کنند (123)

Bilir misin, çenk ve ud ne anlatmakta? Şarabı gizli için, çünkü [apaçık içeni kınayıp cezalandırmıyorlar.] (s. 114)

مولانا:

«معدور دارم خلق را گر منکرند از عشق ما»

آه لیک خود معذور را کی باشد اقبال و سنا (23)

Halk aşkı hoş görmüyor, beni kınıyorsa mazur görürüm; fakat ah, özürli kişi nereden devlete erişir, nasıl olur da aydınlığa kavuşur. (I, 41)

حافظ:

ای که دایم بخویش مغروری «گر ترا عشق نیست معذوری» (494)

Ey daima kendisini beğenen, mağrur olup duran kişi, sende aşk yoksa mazursun. (s. 450)

مولانا:

HAMZA ALİ FERHÂDİYÂN/YAKUP ŞAFAK

حبذا دریای عمر بیغمی کو بود زو «هفت دریا شبنمی» (مثنوی 389/5)

Ne hoştur gamsız ömür denizi; yedi deniz de o denizden bir çiy tanesidir ancak. (Mesnevi, V, 68; b. 389)

حافظ:

گریهء حافظ چه سنجد پیش استغنائی عشق

کاندرین دریا نماید «هفت دریا شبنمی» (432)

Aşk istiğnasına karşı Hafız'ın [gözyaşının] ne değeri var ki? Bu deniz, öyle bir deniz ki burada yedi derya bile çiğ tanesi [gibi ehemmiyetsiz] görünmekte! (s. 481)

مولانا:

گفت که ای «سر خدا» روی به هر کس منما

شکر خدا کرد و ثنا بهر لقای دل من

گفتم خود آن نشود عشق تو پنهان نشود

چیست که آن پرده شود پیش صفای دل من (1814)

Tanrı sırlarını herkese gösterme dedi, gönlümle bulduğuş için Tanrı'ya hamdetti, şükürler olsun dedi.

İşte bu olmaz, aşkın gizli kalmaz; gönlümün arılığına perde olabilecek nedir ki dedim. (VII, 207)

حافظ:

«سر خدا» که عارف سالک به کس نگفت

در حیرتم که باده فروش از کجا شنید (205)

Ârif yolcu, Tanrı sırnını kimseciklere söylemedi. Böyle olduğu halde şaşırıyorum, şarap satan bunu nereden duydu? (s. 188)

مولانا:

در پردهء خاک ای جان عیشیست به پنهانی

و اندر «تتق غیبی» صد یوسف کنعانی (2573)

A benim canım, [toprak] perdesi ardında gizli bir işret, gizli bir âlem var; gayb perdesi ardında yüzlerce Yûsuf-ı Ken'an var. (II, 243)

حافظ:

سر خدا که در «تتق غیب» منزویست مستانه اش نقاب ز رخسار بر کشیم (330)

Gayp perdesi altına gizlenmiş kaza sırnının yüzündeki örtüyü de sarhoşça çekip açalım. (s. 319)

MEVLÂNÂ VE HAFİZ'DA MÜŞTEREK SÖYLEYİŞLER

Neşr-i Dâniş'in bu sayısında, hakkında bir makale yazılmış olan "bûy-i cân" tabiri, Mevlânâ'nun şiirlerinde de geçmektedir:

مولانا:

«بوی جان» هر نفسی از لب من می آید

تا شکایت نکنند جان که ز جانان دورم (1629)

[Ner nefeste, dudağımdan can kokusu geliyor. Can, canandan ayrırım diye sakın şikâyet etmesin.]⁵

حافظ:

نام من رفتست روزی بر لب جانان به سهو

اهل دل را «بوی جان» می آید از نامم هنوز (266)

Bir gün sevgili, nasılsa yanılmış da adımı anmış. O günden beri adımdan gönül ehline can kokusu geliyor. (s. 162)

«بوی جان» از لب خندان قدح می شنوم

بشنو ای خواجه اگر زآنکه مشامی داری (447)

Kadehin gülümseyen dudağından can kokusunu alıyorum, koku alacak burnun varsa sen de duy hocam! (s. 236)

¹ Söz konusu bildiri, İran Büyükelçiliği Kültür Müsteşarlığı ve Ankara Üniversitesi'nce müşterek olarak 8-9 Aralık 1988 tarihlerinde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde gerçekleştirilen "Hafız'ı Anma Semineri"nde sunulmuştur. Sayın Abdülkerim Suruş müteakip günlerde (12-14 Aralık 1988) Konya'da Selçuk Üniversitesi'nce düzenlenen III. Millî Mevlâna Kongresi'ne katılmıştı. Bahis konusu olan tebliğin tercümesi bu kongrenin tebliğleri arasında yayınlanmıştır. (Bkz. III. Millî Mevlâna Kongresi-Tebliğler, Konya, 1989, s. 189-203) Bu tercümede Mevlâna ve Hafız'dan nakledilen beyitlerin yerlerinin gösterilmemesi ve çevirilerinin verilmemesi, ayrıca mütercimın Türkçe'yi iyi bilmemesi nedeniyle makaleden istifade imkânı sınırlıdır. (Mütercim)

² Her iki şairde görülen müşterek veya benzer ibareler, yazar tarafından tınak içerisinde gösterilmiştir. Makalede Hafız'dan alınan beyitlerin yerleri verilmemiştir. Bu beyitlerin ait oldukları gazellerin numaraları, tarafımızdan şu esere göre sunulmuştur: *Dîvân-ı Hâfız*, nşr. A. Kazvîni-K. Ganî, Tahran, 1373 hş. Beyitlerin tercümelerinde ise merhum Abdülbaki Gölpınarlı'nın tercümeleri esas alınmış; cilt ve sayfa numaraları şu baskılara göre verilmiştir: *Dîvân-ı Kebîr*, I-VII, Ankara, 1992 (KB yay.); *Mesnevi ve Şerhi*, I-VI, İst., 1985 (MEGSB yay.); *Hafız Divanı*, İst., 1985 (MEGSB yay.). Bu eserlerde bulunmayan beyitlerin tercümeleri, lüzumlu görülen ilâveler ve değişiklikler, ayrıca tercümede olup da metinde bulunmayan yerler, köşeli parantez içinde sunulmuştur. (Müt.)

³ Bu beyit, Kazvîni neşrinde ek olarak dipnotta verilmiştir; Gölpınarlı tercümesinde (s.336-337) ise mevcut değildir.

⁴ Bu beyit, Gölpınarlı tercümesinde (VII, 506) yoktur.

⁵ Bu beyit, Gölpınarlı tercümesinde (s.VII, 340) yoktur. Ayrıca yazarın “bûy-i cân” a örnek olarak Dîvân-ı Kebîr’den verdiği (436 nolu gazelin) ikinci beyti şöyledir: گفتا که خواندت اینجا گفتم که «بوی جانت» . Beytin kâfiyesindeki “bûy-i cân” terkibi, “bûy-i câmet” olmalıdır. Nitekim tercümesinde de (I,243) “kadehinin kokusu” şeklinde yer almıştır. Gazelin kafiyeleri “gulâmet, selâmet, kıyâmet” şeklinde devam etmektedir. Farsça metindeki yanlışlığın, sehven buraya taşınmış olduğu anlaşılmaktadır. (Müt.)